

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

Койчева Т. І.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І
ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ
«НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

**для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої
освіти**

Одеса – 2020

Рекомендовано до друку рішенням ученої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 1 від 31 серпня 2020 року)

Койчева Т. І. Методичні рекомендації до практичних занять і виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Нормативно-правова база наукової діяльності» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта; 014 Середня освіта (за предмет. спеціалізаціями); 015 Професійна освіта; 017 Фізична культура і спорт; 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація; 033 Філософія; 035 Філологія; 052 Політологія; 053 Психологія; 105 Прикладна фізика і наноматеріали; 111 Математика. : Одеса, Університет Ушинського, 2021. 30 с.

Рецензенти:

– Ягоднікова В. В. доктор педагогічних наук, професор, Проректор з науково-педагогічної та інноваційної діяльності КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради».

– Осипова Т. Ю. доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Методичні рекомендації розроблено для допомоги здобувачам третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта; 014 Середня освіта (за предмет. спеціалізаціями); 015 Професійна освіта; 017 Фізична культура і спорт; 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація; 033 Філософія; 035 Філологія; 052 Політологія; 053 Психологія; 105 Прикладна фізика і наноматеріали; 111 Математика. Подано анотацію дисципліни, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, рекомендовану літературу, вимоги до знань і вмінь здобувачів, набутих у процесі вивчення дисципліни, перелік питань до заліку.

ЗМІСТ

Опис навчальної дисципліни.....	
Анотація навчальної дисципліни.....	
Плани практичних занять.....	
Завдання для самостійної роботи.....	
Індивідуальні навчально-дослідні завдання.....	
Критерії оцінювання.....	
Форми поточного і підсумкового контролю.....	
Питання до заліків	
Рекомендована література.....	

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	заочна форма
Кількість кредитів – 3	Галузі знань 01 Освіта / Педагогіка 02 Культура і мистецтво 03 Гуманітарні науки 05 Соціальні та поведінкові науки 105 Прикладна фізика й наноматеріали 111 Математика	Статус дисципліни: Обов’язкова	
Модулів –		Мова навчання: українська	
Змістових модулів – 1	Освітньо-професійні програми: Дошкільна освіта; Середня освіта (за предметними спеціалізаціями); Професійна освіта; Фізична культура і спорт; Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація; Філософія; Філологія; Політологія; Психологія; Прикладна фізика и наноматеріали; Математика	Рік навчання:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
	2-й	2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6 самостійної роботи студента – 8	Спеціальності 012 Дошкільна освіта; 014 Середня освіта (за предмет. спеціалізаціями); 015 Професійна освіта; 017 Фізична культура і спорт; 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація; 033 Філософія; 035 Філологія; 052 Політологія; 053 Психологія; 105 Прикладна фізика и наноматеріали; 111 Математика	Лекції	
		14 год.	4 год.
		Практичні	
		16 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		40 год.	62 год.
		Індивідуальні завдання:	
20 год.	20 год.		
	Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	Вид контролю: залік	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 33,3% / 66,7%; для заочної форми навчання – 8,8 % / 91,2%

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Науково-правова база наукової діяльності» є базовою у підготовці здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю: 012 Дошкільна освіта; 014 Середня освіта (за предмет. спеціалізаціями); 015 Професійна освіта; 017 Фізична культура і спорт; 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація; 033 Філософія; 035 Філологія; 052 Політологія; 053 Психологія; 105 Прикладна фізика і наноматеріали; 111 Математика.

Залучення України до європейського освітнього середовища передбачає переосмислення та трансформацію передусім нормативно-правового забезпечення наукової діяльності, адже органічне залучення науковців України до європейської співдружності освітян може бути здійснене лише на засадах урегулювання нормативно-правового фундаменту наукової діяльності. Названі процеси передбачають вивчення нормативно-правових актів України щодо державного регулювання наукової та науково-дослідної діяльності для формування у здобувачів необхідного обсягу знань у галузі правового регулювання наукових досліджень, підготовки здобувачів до виконання наукової роботи, ознайомлення з процесом захисту авторського права щодо доповідей, наукових статей, дисертаційних робіт та ознайомлення із організаційно-правовими заходами захисту власних результатів наукової та науково-технічної діяльності від неправомірних посягань з боку інших осіб. Все це забезпечує формування у здобувачів системних знань щодо здійснення правового регулювання наукових досліджень та сучасної нормативно-правової доктрини захисту самих наукових працівників, а також знайомить із наявними проблемами та прогалинами нормативно-правового регулювання наукової та науково-технічної діяльності.

Мета навчальної дисципліни: набуття здобувачами вищої освіти теоретичних знань щодо науково-правової бази наукової діяльності, формування практичних умінь і навичок, достатніх для продукування наукових ідей, розв'язання теоретичних та практичних проблем у галузі дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН01. Оперувати основними концепціями, теоріями, проблемами філософії й методології науки, змістом сучасних філософських дискусій з проблем розвитку суспільства та освіти.

ПРН02. Визначати теоретико-методологічні засади сучасної професійної освіти.

ПРН06. Ідентифікувати наукові та практичні проблеми, готувати наукові тексти та доповіді, здійснювати публічну апробацію результатів досліджень як державною, так і іноземними мовами, демонструвати вміння усної та письмової комунікації.

ПРН07. Використовувати нормативно-правове та науково-методичне забезпечення вищої освіти, сучасні засоби і технології організації та здійснення освітнього процесу, різноманітні аспекти виховної роботи, інноваційні методи навчання.

ПРН08. Аналізувати та застосовувати концептуальні моделі, фундаментальні постулати та теорії у професійній та суміжних сферах.

ПРН09. Визначати проблеми і шляхи їх вирішення у сфері професійної діяльності з урахуванням досвіду світових практик.

Очікувані результати навчання дисципліни:

Унаслідок вивчення навчальної дисципліни здобувачі мають

Знати:

- поняттєво-категоріальний апарат наукової діяльності;
- характеристики та особливості методів дослідження; поняття про науку, її ознаки, функції, мету, завдання;
- поняття про наукову діяльність, її види, форми, характеристика суб'єктів, підготовка та атестація наукових і науково-педагогічних кадрів;
- сутність та комплекс вимог до наукового дослідження, його класифікацію, види, форми, науковий і науково-прикладний результат;
- форми узагальнення наукових результатів; характерні особливості форм наукових документів, правила оформлення та уніфікації наукових документів;
- поняття про методику наукового дослідження, його зміст і принципи реалізації;
- структуру, логіку і систему вимог до дисертаційної роботи.

Уміти:

- реалізовувати здобуті теоретичні знання на практиці;
- формулювати висновки та узагальнення; доцільно використовувати категоріально-поняттєвий апарат;
- характеризувати актуальні проблеми розвитку наукової діяльності в сучасному світі;
- раціонально використовувати наукові методи пізнання; обґрунтовувати практичну значущість результатів дослідження;
- володіти поняттями та засобами авторського права; застосовувати інформацію про гранти, конкурси;
- знати актуальні проблеми та тенденції розвитку інтелектуальної власності в сучасному світі;
- наводити приклади видів правопорушень у сфері інтелектуальної власності.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати **такі компетентності**

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та професійної практики.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК03. Здатність критично оцінювати власний досвід, результати діяльності.

СК07. Здатність до моделювання системи підготовки майбутніх фахівців за спеціалізацією.

СК11. Здатність застосовувати нові підходи до аналізу, прогнозування, критичного осмислення проблем у професійній діяльності та прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.

СК13. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності.

СК14. Здатність аналізувати, прогнозувати, моделювати систему управління якістю освіти.

СК16. Здатність дотримуватися етики науково-педагогічного дослідження, норм академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: «Професійна освіта», «Методологія наукових досліджень», «Філософія та етика наукових досліджень»

Опановуючи зміст навчальної дисципліни здобувач повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання, атестації (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- покликання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ та ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема: ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Лекційне заняття №1 4 години

План

1. Сутність поняття «наука».
2. Класифікація видів наукової діяльності.
3. Організаційні аспекти наукової діяльності.
4. Наукові колективи як особливі структури в науці. Науково-дослідна робота студентів у ЗВО

Теоретичний блок.

Наука - це процес творчої діяльності по отриманню нового знання, і результат цієї діяльності у вигляді цілісної системи знань, сформульованих на основі певних принципів.

Наука - сфера людської діяльності, функцією якої є вироблення і систематизація об'єктивних знань про дійсність; одна з форм суспільної свідомості.

В Україні категорія «Науки» класифікується на: 1. Фундаментальні – творять наукову базу для прикладних наук; 2. Прикладні – спрямовані на інновації в виробництві, тобто мають безпосереднє практичне значення.

Наукова діяльність – інтелектуальна творча праця, спрямована на здобуття і використання нових знань.

Важливим завданням наукової діяльності є формування системи знань, які сприяють найраціональнішій організації виробничих відносин та використанню виробничих сил в інтересах усіх членів суспільства

У практиці застосовують різні види наукової діяльності: науково-дослідницьку, науково-організаційну, науково-інформаційну, науково-педагогічну.

Саме матеріальні об'єкти природи визначають існування багатьох галузей знань, об'єднаних у три великі групи наук, які розрізняються за предметами та методами дослідження: природничі, суспільні, технічні.

Організація науки в державі включає чотири основних сектори:

академічний – спрямований на забезпечення фундаментальних досліджень, які приводять до одержання нових знань, ідей та теорій

вузівський – забезпечення фундаментальних і прикладних досліджень, які дають нові знання та розробки, придатні до практичного застосування

галузевий – спрямований на проведення прикладних досліджень та здійснення розробок і нововведень

виробничий – запровадження науково-технічних розробок, удосконалення технологій, завдяки чому здійснюються винаходи й новітня продукція.

Міністерство освіти і науки України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у сфері освіти, наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності;

Для України пріоритетними є такі напрями прикладних наукових досліджень: нетрадиційні джерела енергії; дослідження космічного простору, астрономія і астрофізика; медицина і медична техніка; дослідження в галузі аграрних технологій і сучасних біотехнологій; ресурсо- й енергозберігаючі та екологічно безпечні технології; нові матеріали та хімічні продукти; екологія та раціональне природокористування; нові інформаційні технології.

Департаменти МОН, що працюють зі сферою науки: департамент науково-технічного розвитку; департамент інноваційної діяльності та трансферу технологій; департамент атестації кадрів вищої кваліфікації та ліцензування; департамент атестації кадрів (ДАК України).

Департамент атестації кадрів посідає важливе місце системі державної організації науки; є структурним підрозділом Міністерства освіти і науки України; здійснює керівництво атестацією наукових кадрів вищої кваліфікації; забезпечує єдність вимог до здобувачів наукових ступенів кандидата та доктора наук; контролює якість дисертаційних робіт, їх наукову і практичну значущість, беручи тим самим участь у формуванні наукового потенціалу держави.

Практичне заняття № 1 – 2 години

Семінар: Організаційні аспекти наукової діяльності.

Питання для обговорення:

1. Класифікація наук в Україні.
2. Види наукової діяльності.
3. Сектор організації науки в Україні.
4. Пріоритетні напрями наукових досліджень в Україні.
5. Органи влади, що здійснюють керівництво науковою діяльністю в Україні.

Завдання для самостійної роботи

1. Скласти таблицю класифікації видів наукової діяльності.
2. Підготувати доповідь із презентацією щодо напрямів науково-дослідної роботи студентів у ЗВО (за місцем роботи).

Рекомендована література: [1], [2], [4], [9], [12], [13].

Тема: ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ, НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Лекційне заняття №2 2 години

План

1. Законодавчо-правове забезпечення здійснення наукової діяльності.
2. Основні положення Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.).
3. Особливості Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2016 р.).

Теоретичний блок. Держава має забезпечувати функціонування ринку науково-технічної продукції, оцінювати рівень наукових досліджень, нової техніки і технології, проводити експертизу науково-технічних проектів, організовувати науково-технічну співпрацю з іншими країнами.

При цьому повинні дотримуватися наступні принципи: демократизація і децентралізація в сфері науки і техніки; урахування вимог екологічної безпеки; вибір пріоритетів розвитку і підтримка відповідних першочергових науково-технічних розробок; збалансованість розвитку фундаментальних і прикладних досліджень; сприяння конкуренції та підприємництва в науково-технічній сфері.

При проведенні науково-технічної політики держава використовує адміністративні, економічні, інституціональні методи регулювання. До адміністративних методів регулювання відносяться: пряме бюджетне фінансування певних видів науково-технічної діяльності, розміщення державних замовлень і державні контракти, проведення державної науково-технічної експертизи, ведення патентно-ліцензійної діяльності, формування та залучення науково-технічних кадрів, проведення метрології, стандартизації та сертифікації продукції.

До інституціональних методів регулювання можна віднести створення і забезпечення роботи системи науково-технічної інформації, в яку входять служби по збору і обробці різних наукових даних, державні бібліотеки, наукові центри, проведення конференцій, симпозіумів та ін., договори з іншими країнами про міжнародному ліцензування винаходів, співпрацю в науково-технічних областях.

Законодавчо-нормативне регулювання науки в Україні складається як із законодавчих, так і підзаконних актів, а також включає внутрішні нормативні документи суб'єктів наукової діяльності.

Конституція України. Прийнята на V сесії ВРУ 28.06.96 р. В ній визначено, що кожен має право на освіту (ст.53); громадянам гарантується свобода наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності; держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством (ст.54).

Закони України «Про вищу освіту». В Законі розкриваються засади підготовки наукових та науково-педагогічних працівників, зокрема, в аспірантурі, асистентурі-стажуванні та докторантурі; наукової та науково-технічної діяльності у ЗВО.

Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Закон визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку науково-технічної сфери, створює умови для наукової і науково-технічної діяльності, забезпечення потреб суспільства і держави у технологічному розвитку.

Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу».

Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки».

Практичне заняття № 2 – 4 години

Круглий стіл: Законодавство України про наукову діяльність у галузі освіти

Питання для обговорення:

1. Принципи державного регулювання наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.
2. Методи державного регулювання наукової та науково-технічної діяльності.
3. Законодавчо-нормативне регулювання наукової та науково-технічної діяльності.

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати Закони України «Про вищу освіту» (2014 р.).
2. Опрацювати Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2016 р.).
3. Скласти порівняльну основних положень означених Законів України щодо здійснення наукової діяльності в закладах вищої освіти.

Рекомендована література: [1], [2], [4], [9], [12], [13].

Тема: СУБ'ЄКТИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лекційне заняття №3 4 години

План

1. Поняття «вчений», «науковий працівник», «науково-педагогічний працівник», «аспірант», «докторант».
2. Структура наукових установ і наукових організацій.
3. Загальні положення щодо підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів.
4. Права і обов'язки аспірантів і докторантів. Відрахування з аспірантури.

Теоретичний блок. Суб'єктами наукової і науково-технічної діяльності є наукові працівники, науково-педагогічні працівники, аспіранти, ад'юнкти і докторанти, інші вчені, наукові установи, університети, академії, інститути, музеї, інші юридичні особи незалежно від форми власності, що мають відповідні наукові підрозділи, та громадські наукові організації.

Вчений є основним суб'єктом наукової і науково-технічної діяльності.

Вчений має право:

- 1) обирати види, напрями і засоби наукової і науково-технічної діяльності відповідно до своїх інтересів, творчих можливостей та загальнолюдських цінностей;
- 2) об'єднуватися з іншими вченими в громадські організації, постійні або тимчасові наукові колективи для провадження спільної наукової, науково-технічної та науково-педагогічної діяльності;
- 3) брати участь у конкурсах на проведення наукових досліджень, які фінансуються за рахунок коштів державного бюджету та інших джерел відповідно до законодавства України;
- 4) здобувати визнання авторства на наукові і науково-технічні результати своєї діяльності;
- 5) публікувати результати своїх досліджень або оприлюднювати їх в інший спосіб у порядку, встановленому законодавством України;
- 6) брати участь у конкурсах на заміщення вакантних посад наукових і науково-педагогічних працівників;
- 7) отримувати, передавати та поширювати відкриту науково-технічну інформацію;
- 8) отримувати належні стимулювання та мотивацію до наукової і науково-технічної діяльності, орієнтовані на об'єктивну оцінку реалізації конкретних завдань за кінцевим результатом;
- 9) здобувати державне і громадське визнання шляхом присвоєння йому наукових ступенів, вчених звань, премій, почесних звань за внесок у розвиток науки, технологій, впровадження наукових, науково-технічних результатів у виробництво та за підготовку наукових кадрів.

Вчений під час провадження наукової, науково-технічної, науково-організаційної та науково-педагогічної діяльності зобов'язаний: 1) не завдавати шкоди здоров'ю та життю людини, навколишньому природному середовищу; 2) додержуватися етичних норм наукового співтовариства, неухильно дотримуватися норм права інтелектуальної власності.

Аспірант - вчений, який проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження у рамках підготовки в аспірантурі у закладі вищої освіти/науковій установі для здобуття ступеня доктора філософії;

Докторант - вчений, який проходить підготовку в докторантурі наукової установи (закладу вищої освіти) для здобуття наукового ступеня доктора наук;

Науковий працівник - вчений, який має вищу освіту не нижче другого (магістерського) рівня, відповідно до трудового договору (контракту) професійно провадить наукову, науково-технічну, науково-організаційну, науково-педагогічну діяльність та має відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання, підтверджену результатами атестації у випадках, визначених законодавством.

Науково-педагогічний працівник - вчений, який має вищу освіту не нижче другого (магістерського) рівня, відповідно до трудового договору (контракту) в університеті, академії, інституті професійно провадить педагогічну та наукову або науково-педагогічну діяльність та має відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання, підтверджену результатами атестації у випадках, визначених законодавством.

Практичне заняття № 3 – 2 години

Семінар: Права і обов'язки аспірантів і докторантів

Питання для обговорення:

1. Особливості положення закладу вищої освіти про аспірантуру та докторантуру.
2. Специфіка атестації аспірантів і докторантів у закладі вищої освіти.
3. Принципи освітньо-наукової діяльності у закладі вищої освіти.
4. Специфіка сучасних освітньо-наукових програм докторів філософії та докторів наук в Україні.

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати положення про аспірантуру і докторантуру.
2. Виписати права і обов'язки аспіранта

Рекомендована література: [1], [2], [4], [9], [12], [13].

Тема: ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лекційне заняття №4 4 години

План

1. Поняття про інформаційне забезпечення наукових досліджень.
2. Види та джерела наукової інформації.
3. Система науково-технічної інформації України.
4. Інформаційна база досліджень у педагогічній галузі. Робота з джерелами інформації. .

Теоретичний блок. Пошук та добір джерел інформації в процесі наукового дослідження має бути цілеспрямованим, послідовним та системним. Лише у цьому випадку дослідник може розраховувати на можливість об'єктивної оцінки ступеня наукової розробленості проблеми, що постала в якості об'єкта його дослідження.

Сукупність інформаційних ресурсів, пов'язаних між собою темою становить систему інформаційного забезпечення наукового дослідження у будь-якій галузі.

Така система включає три основні компоненти: інформацію як сукупність відомостей, їх види та джерела, форми представлення; органи інформаційного забезпечення, які відповідають за збереження та поширення інформації; інструменти, що забезпечують доступ до інформації.

Саме за таким принципом будуються різноманітні інформаційно-пошукові системи (ІПС) – бібліотечні каталоги, картотеки, автоматизовані банки бібліографічних даних, бібліографічні покажчики тощо. Основними характерними рисами інформаційних документів є: наявність чіткого цільового призначення документа – оперативне ознайомлення споживачів із масивом документної інформації первинного рівня; особливий характер інформації в інформаційному документі – це інформація з первинних документів у згорнутому узагальненому вигляді; усі ці документи є результатом аналітико-синтетичної обробки та переробки інформації, що міститься у вихідних документах.

Створенням, накопиченням, упорядкуванням, поширенням та забезпеченням доступу до вторинних документів займаються органи інформаційного забезпечення, до яких в Україні належать органи науково-технічної інформації, бібліотеки, видавництва, спеціальні інформаційні центри, науково-дослідні інститути тощо. Усі вони разом, забезпечуючи користувачів документною інформацією універсального, галузевого, проблемно-тематичного змісту, утворюють систему науково-технічної інформації (НТІ).

Національна система науково-технічної інформації – це організаційно-правова структура, за допомогою якої формується державна інформаційна політика, а також здійснюється координація робіт зі створення, користування,

зберігання та поширення національних ресурсів науково-технічної інформації з урахуванням інтересів національної безпеки.

Основною метою національної системи науково-технічної інформації є задоволення потреб громадян, юридичних осіб і держави в науково-технічній інформації.

Основними завданнями національної системи науково-технічної інформації є: формування на основі вітчизняних і зарубіжних джерел довідково-інформаційних фондів, включаючи бази і банки даних, та інформаційне забезпечення юридичних та фізичних осіб; одержання, обробка, зберігання, поширення і використання інформації, одержаної в процесі науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності юридичних та фізичних осіб; організація надходження до України, обробка, зберігання і поширення зарубіжної науково-технічної інформації на основі вивчення світового інформаційного ринку; підготовка аналітичних матеріалів, необхідних для прийняття державними органами, органами місцевого і регіонального самоврядування рішень з питань науково-технічного, економічного і соціального розвитку країни; аналітично-синтетична обробка першоджерел, реферування опублікованих і не опублікованих на території України джерел науково-технічної та економічної інформації, створення на цій основі і поширення інформаційної продукції та послуг; розроблення і впровадження сучасних технологій у науково-інформаційну діяльність; організація пропаганди і сприяння широкому використанню досягнень науки і техніки, передового виробничого досвіду; створення загальнодоступної мережі бібліотек, інформаційних центрів громадського користування як бази для освіти, виробництва та наукових досліджень, системи реалізації прав громадян на культурний та фаховий розвиток.

Національна система науково-технічної інформації України складається з: спеціалізованих державних підприємств, установ, організацій, державних органів науково-технічної інформації, наукових і науково-технічних бібліотек, об'єднаних загальносистемними зв'язками та обов'язками; підприємств будь-яких організаційно-правових форм, заснованих на приватній чи колективній власності, предметом діяльності яких є інформаційне забезпечення народного господарства і громадян України. Діяльність складових частин національної системи науково-технічної інформації здійснюється на основі договірно-обумовленого поділу праці в її збиранні, накопичуванні, переробці, зберіганні, поширенні та використанні.

Практичне заняття № 4 – 4 години

Семінар: Інформаційна база досліджень у педагогічній галузі (за спеціальністю).

Питання для обговорення:

1. Інформаційне забезпечення наукового дослідження
2. Інформаційно-пошукові системи України
3. Основна мета національної системи науково-технічної інформації
4. Складові Національної системи науково-технічної інформації України
5. Завдання національної системи науково-технічної інформації

Завдання для самостійної роботи

1. Скласти таблицю видів та джерел наукової інформації.
2. Навести приклади оформлення списку використаних джерел за темою дослідження.

Рекомендована література: [1], [2], [4], [9], [12], [13].

Тема: АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Лекційне заняття №5 2 години

План

1. Інтелектуальна власність.
2. Плагіат. Самоплагіат.
3. Вимоги до написання дисертаційної роботи й автореферату.
4. Спеціалізована вчена рада. Офіційний опонент.
5. Процедура захисту й оприлюднення результатів дослідження.

Теоретичний блок. У загальнозживаному розумінні "інтелектуальна власність" – це права на результати розумової діяльності людини в науковій, художній, виробничій та інших сферах, які є об'єктом цивільно-правових відносин у частині права кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності, які, будучи благом не матеріальним, зберігаються за його творцями і можуть використовуватися іншими особами лише за узгодженням з ними, крім випадків, визначених законодавством.

За традицією, що склалася, інтелектуальну власність поділяють на "авторське право і суміжні права" та "патентне право" (право промислової власності), спільною істотною ознакою яких є те, що об'єктами авторських прав та прав промислової власності виступають саме результати творчої діяльності людини.

Авторським правом регулюються відносини, які виникають в процесі створення та використання літературних, музичних і художніх творів, витворів кінематографії, наукових праць, серед яких необхідно виділити комп'ютерні програми та бази даних.

Інститутом суміжних прав регулюються відносини, пов'язані зі створенням та використанням результатів творчої діяльності (наприклад, виконавська діяльність артистів, фонограми, відеограми тощо).

"Патентне право" охоплює охорону винаходу за допомогою патенту, захист певних комерційних інтересів за допомогою законодавства про товарні знаки і торгіві найменування, а також законодавства про охорону промислових зразків.

Види плагіату.

1. Clone («Submitting another's work, word-for-word, as one's own»): копіювання, точне відтворення (слово в слово) чужого тексту й видавання його за свій.
2. CTRL-C («Containing significant portions of text from a single source without alterations»): містить значну частину тексту одного джерела без змін.
3. Find — Replace («Changing key words and phrases but retaining the essential content of the source»): зберігається основний зміст джерела зі зміною ключових слів і фраз.
4. Remix («Mixing paraphrased material from multiple sources»): парафрази матеріалів кількох джерел упорядковуються так, щоб текст виглядав цілісним.
5. Recycle («Borrowing generously from one's previous work without citation») — це, по суті, дублювання автором власних результатів (т. зв. «самоплагіат»), значних шматків раніше опублікованих текстів без посилань.
6. Hybrid («Combining perfectly cited sources with copied passages without citation») — це бездоганне поєднання цитованих джерел і скопійованих абзаців без посилання.
7. Mashup («Mixing copied material from multiple sources») — це мікс, змішування скопійованих матеріалів із кількох джерел.
8. 404 Error («Citing non-existent sources or including inaccurate information about sources») — «Помилка 404»: текст містить посилання на неіснуючі джерела, недостовірні відомості про джерела.
9. RSS Feed («Including proper citation of sources but containing almost no original work»): текст має належне оформлення цитат, але майже не містить оригінальних думок.
10. Re-tweet («Including proper citation but relying too closely on the text's original wording and/or structure»): текст містить належне цитування, але, по суті, дублює формулювання та/або структуру первісного (оригінального) тексту.

Практичне заняття № 5 – 2 години

Дискусія: Академічна доброчесність: данина моді чи необхідність?

Питання для обговорення:

1. Види плагіату.
2. Аналіз понять «текстове запозичення» та «плагіат».
3. Норми самоцитування у науковій роботі.
4. Спеціальне програмне забезпечення для перевірки наукового

тексту на наявність текстового запозичення.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначити поняття «Інтелектуальна власність», «Плагіат», «Самоплагіат».
2. Скласти пам'ятку аспіранту про вимоги до написання дисертаційної роботи й автореферату.
3. Розробити структурно-логічну схему етапів підготовки і захисту дисертаційного дослідження.

Рекомендована література: [1], [2], [4], [9], [12], [13].

Критерії оцінювання
Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач вищої освіти не бере участі в практичному занятті, є лише спостерігачем.
	1-2 бали	Здобувач вищої освіти виступає на занятті епізодично. Не висловлює власних міркувань з порушених питань. Ускладнюється з відстоюванням власної позиції
	3-4 бали	Здобувач вищої освіти бере активну участь у практичному занятті. Висловлює обґрунтовані міркування, наводить доцільні приклади і відстоює власну позицію щодо обговорюваних питань.
Самостійна робота	0 балів	Завдання не виконано.
	1-2 бали	Завдання виконано формально, стандартними фразами, без власних роздумів.
	3–4 бали	Завдання виконано з творчим підходом, містить нешаблонні фрази, розгорнуте, цікаве, відрізняється власними роздумами, висновками.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	0 балів	Завдання не виконано.
	1–6 балів	Завдання виконано формально, стандартними фразами, без власних міркувань
	7-11 балів	Завдання виконано з творчим підходом, містить нешаблонні фрази, розгорнуте, цікаве, відрізняється власними роздумами, висновками. Розроблена презентація.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90–100 А)	Здобувач вищої освіти на високому рівні оперує основними концепціями, теоріями, проблемами філософії й методології науки, змістом сучасних філософських дискусій з проблем розвитку суспільства та освіти; визначає теоретико-методологічні засади сучасної професійної освіти; аналізує та застосовує концептуальні моделі, фундаментальні постулати та теорії у професійній та суміжних сферах; визначає проблеми і шляхи їх вирішення у сфері професійної діяльності з урахуванням

	досвіду світових практик. Має ґрунтовні знання з поняттєво-категоріального апарату наукової діяльності; досконало визначає характеристики та особливості методів дослідження; поняття про науку, її ознаки, функції, мету, завдання. Переконаливо визначає актуальні проблеми та тенденції розвитку інтелектуальної власності в сучасному світі; наводить приклади видів правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Володіє знаннями про наукову діяльність, її види, форми, характеристики. суб'єктів, підготовка та атестація наукових і науково-педагогічних кадрів; сутність та комплекс вимог до наукового дослідження, його класифікацію, види, форми, науковий і науково-прикладний результат; форми узагальнення наукових результатів; характерні особливості форм наукових документів, правила оформлення та уніфікації наукових документів; методика наукового дослідження, його зміст і принципи реалізації; структуру, логіку і систему вимог до дисертаційної роботи. На високому рівні вміє реалізовувати здобуті теоретичні знання на практиці; формулювати висновки та узагальнення; доцільно використовувати категоріально-поняттєвий апарат; характеризувати актуальні проблеми розвитку наукової діяльності в сучасному світі; раціонально використовувати наукові методи пізнання; обґрунтовувати практичну значущість результатів дослідження. Обізнаний із поняттями та засобами авторського права; вміє застосовувати інформацію про гранти, конкурси. Ідентифікує наукові та практичні проблеми, на високому рівні виявляє вміння готувати наукові тексти та доповіді, здійснювати публічну апробацію результатів досліджень як державною, так і іноземними мовами, демонструвати вміння усної та письмової комунікації; Використовувати нормативно-правове та науково-методичне забезпечення вищої освіти, сучасні засоби і технології організації та здійснення освітнього процесу, різноманітні аспекти виховної роботи, інноваційні методи навчання.
Добре (82–89 В)	Здобувач вищої освіти володіє знаннями щодо основних концепцій, теорій, проблем філософії й методології науки, змісту сучасних філософських дискусій з проблем розвитку суспільства та освіти; на достатньому рівні визначає теоретико-методологічні засади сучасної професійної освіти; аналізує та застосовує концептуальні

моделі, фундаментальні постулати та теорії у професійній та суміжних сферах; визначає проблеми і шляхи їх вирішення у сфері професійної діяльності з урахуванням досвіду світових практик.

Має знання з поняттєво-категоріального апарату наукової діяльності; визначає характеристики та особливості методів дослідження; поняття про науку, її ознаки, функції, мету, завдання. Подекуди припускається незначних помилок у визначенні актуальних проблем і тенденцій розвитку інтелектуальної власності в сучасному світі; наводить доцільні приклади видів правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Володіє знаннями про наукову діяльність, її види, форми, характеристику. суб'єктів, підготовку та атестацію наукових і науково-педагогічних кадрів. У цілому розуміє сутність та комплекс вимог до наукового дослідження, його класифікацію, види, форми, науковий і науково-прикладний результат; натомість визначення форм узагальнення наукових результатів; характерних особливостей форм наукових документів, правил оформлення та уніфікації наукових документів викликає незначні труднощі. Знає методiku наукового дослідження, його зміст і принципи реалізації; структуру, логіку і систему вимог до дисертаційної роботи.

На достатньому рівні вміє реалізовувати здобуті теоретичні знання на практиці; формулювати висновки та узагальнення; доцільно використовує категоріально-поняттєвий апарат і характеризує актуальні проблеми розвитку наукової діяльності в сучасному світі; достатньо раціонально використовує наукові методи пізнання; подекуди ускладнюється з обґрунтуванням практичної значущості результатів дослідження. Обізнаний із поняттями та засобами авторського права; вміє застосовувати інформацію про гранти, конкурси.

На достатньому рівні ідентифікує наукові та практичні проблеми, виявляє достатні вміння готувати наукові тексти та доповіді, здійснювати публічну апробацію результатів досліджень як державною, так і іноземними мовами, демонструвати вміння усної та письмової комунікації. Уміє використовувати нормативно-правове та науково-методичне забезпечення вищої освіти, сучасні засоби і технології організації та здійснення освітнього процесу, різноманітні аспекти виховної роботи, інноваційні методи навчання.

Добре
(74–81 С)

Здобувач вищої освіти має знання щодо основних концепцій, теорій, проблем філософії й методології науки, змісту сучасних філософських дискусій з проблем розвитку суспільства та освіти, натомість припускається помилок під час визначення теоретико-методологічних засад сучасної професійної освіти; аналізу та застосуванні концептуальних моделей, фундаментальних постулатів і теорій у професійній та суміжних сферах; має певні труднощі у визначенні проблем і шляхів їх вирішення у сфері професійної діяльності з урахуванням досвіду світових практик.

У цілому має знання з поняттєво-категоріального апарату наукової діяльності; визначає характеристики та особливості методів дослідження; поняття про науку, її ознаки, функції, мету, завдання. Натомість припускається помилок у визначенні актуальних проблем і тенденцій розвитку інтелектуальної власності в сучасному світі; не завжди правильно наводить приклади видів правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Має достатні знання про наукову діяльність, її види, форми, характеристику, суб'єктів, підготовку та атестацію наукових і науково-педагогічних кадрів. У цілому розуміє сутність та комплекс вимог до наукового дослідження, його класифікацію, види, форми, науковий і науково-прикладний результат; натомість визначення форм узагальнення наукових результатів; характерних особливостей форм наукових документів, правил оформлення та уніфікації наукових документів викликає труднощі. Володіє знаннями про методiku наукового дослідження, його зміст і принципи реалізації; структуру, логіку і систему вимог до дисертаційної роботи.

На середньому рівні вміє реалізовувати здобуті теоретичні знання на практиці; формулювати висновки та узагальнення; натомість у використанні категоріально-поняттєвого апарату і характеристиці актуальних проблем розвитку наукової діяльності в сучасному світі припускається незначних помилок; Натомість під час використання наукових методів пізнання й обґрунтування практичної значущості результатів дослідження потребує незначної допомоги з боку викладача. У цілому обізнаний із поняттями та засобами авторського права; на середньому рівні вміє застосовувати інформацію про гранти, конкурси.

Припускається незначних помилок під час ідентифікації наукових і практичних проблем, у цілому вміє готувати наукові тексти та доповіді, здійснювати публічну апробацію

	результатів досліджень як державною, так і іноземними мовами, демонструвати вміння усної та письмової комунікації. У використанні нормативно-правового та науково-методичного забезпечення вищої освіти, сучасних засобів і технологій організації та здійснення освітнього процесу, різноманітних аспектів виховної роботи, інноваційних методів навчання потребує незначної допомоги з боку викладача.
Задовільно (64–73 D)	Здобувач вищої освіти має задовільні знання щодо основних концепцій, теорій, проблем філософії й методології науки, змісту сучасних філософських дискусій з проблем розвитку суспільства та освіти, припускається помилок під час визначення теоретико-методологічних засад сучасної професійної освіти; аналізу та застосуванні концептуальних моделей, фундаментальних постулатів і теорій у професійній та суміжних сферах; має труднощі у визначенні проблем і шляхів їх вирішення у сфері професійної діяльності з урахуванням досвіду світових практик. На задовільному рівні обізнаний із поняттєво-категоріального апарату наукової діяльності. Натомість припускається помилок під час визначення і характеристики особливостей методів дослідження; поняття про науку, її ознаки, функції, мету, завдання. Відчуває певні труднощі у визначенні актуальних проблем і тенденцій розвитку інтелектуальної власності в сучасному світі; має ускладнення під час наведення прикладів правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Має задовільні знання про наукову діяльність, її види, форми, характеристику, суб'єктів, підготовку та атестацію наукових і науково-педагогічних кадрів. Не зовсім розуміє сутність та комплекс вимог до наукового дослідження, його класифікацію, види, форми, науковий і науково-прикладний результат; натомість визначення форм узагальнення наукових результатів; характерних особливостей форм наукових документів, правил оформлення та уніфікації наукових документів викликає труднощі. Володіє задовільними знаннями про методику наукового дослідження, його зміст і принципи реалізації; структуру, логіку і систему вимог до дисертаційної роботи. На задовільному рівні вміє реалізовувати здобуті теоретичні знання на практиці; формулювати висновки та узагальнення; у використанні категоріально-поняттєвого апарату і характеристиці актуальних проблем розвитку наукової діяльності в сучасному світі припускається

	помилки; Під час використання наукових методів пізнання й обґрунтування практичної значущості результатів дослідження потребує допомоги з боку викладача. У цілому обізнаний із поняттями та засобами авторського права; на задовільному рівні вміє застосовувати інформацію про гранти, конкурси. Припускається помилок під час ідентифікації наукових і практичних проблем, виявляє задовільні вміння готувати наукові тексти та доповіді, здійснювати публічну апробацію результатів досліджень як державною, так і іноземними мовами, має ускладнення під час усної та письмової комунікації. У використанні нормативно-правового та науково-методичного забезпечення вищої освіти, сучасних засобів і технологій організації та здійснення освітнього процесу, різноманітних аспектів виховної роботи, інноваційних методів навчання потребує допомоги з боку викладача.
Задовільно (60–63 E)	Здобувач вищої освіти має репродуктивні знання щодо основних концепцій, теорій, проблем філософії й методології науки, змісту сучасних філософських дискусій з проблем розвитку суспільства та освіти, припускається значних помилок під час визначення теоретико-методологічних засад сучасної професійної освіти; аналізу та застосуванні концептуальних моделей, фундаментальних постулатів і теорій у професійній та суміжних сферах; має суттєві труднощі у визначенні проблем і шляхів їх вирішення у сфері професійної діяльності з урахуванням досвіду світових практик. На низькому рівні обізнаний із поняттєво-категоріального апарату наукової діяльності. Припускається значних помилок під час визначення і характеристики особливостей методів дослідження; поняття про науку, її ознаки, функції, мету, завдання. Відчуває труднощі у визначенні актуальних проблем і тенденцій розвитку інтелектуальної власності в сучасному світі; практично не вміє навести приклади правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Має фрагментарні знання про наукову діяльність, її види, форми, характеристики. суб'єктів, підготовку та атестацію наукових і науково-педагогічних кадрів. На низькому рівні володіє знаннями щодо сутності та комплексу вимог до наукового дослідження, його класифікації, видів, форм, наукового і науково-прикладного результату; визначення форм узагальнення наукових результатів; характерних особливостей форм наукових документів, правил

	оформлення та уніфікації наукових документів викликає труднощі. Володіє низькими знаннями про методiku наукового дослідження, його зміст і принципи реалізації; структуру, логіку і систему вимог до дисертаційної роботи. На низькому рівні виявляє вміння реалізовувати здобуті теоретичні знання на практиці; формулювати висновки та узагальнення; у використанні категоріально-поняттєвого апарату і характеристиці актуальних проблем розвитку наукової діяльності в сучасному світі припускається значних помилок. Під час використання наукових методів пізнання й обґрунтування практичної значущості результатів дослідження потребує значної допомоги з боку викладача. Практично не обізнаний із поняттями та засобами авторського права; на задовільному рівні вміє застосовувати інформацію про гранти, конкурси. Припускається значних помилок під час ідентифікації наукових і практичних проблем, виявляє низькі вміння готувати наукові тексти та доповіді, здійснювати публічну апробацію результатів досліджень як державною, так і іноземними мовами, має ускладнення під час усної та письмової комунікації. У використанні нормативно-правового та науково-методичного забезпечення вищої освіти, сучасних засобів і технологій організації та здійснення освітнього процесу, різноманітних аспектів виховної роботи, інноваційних методів навчання потребує значної допомоги з боку викладача.
Незадовільно (35–59 FX)	Здобувач вищої освіти має фрагментарні знання щодо основних концепцій, теорій, проблем філософії й методології науки, змісту сучасних філософських дискусій з проблем розвитку суспільства та освіти, припускається грубих помилок під час визначення теоретико-методологічних засад сучасної професійної освіти; аналізу та застосуванні концептуальних моделей, фундаментальних постулатів і теорій у професійній та суміжних сферах; не вміє визначати проблеми і знаходити шляхи їх вирішення у сфері професійної діяльності з урахуванням досвіду світових практик. Має епізодичні знання поняттєво-категоріального апарату наукової діяльності. Припускається суттєвих помилок під час визначення і характеристики особливостей методів дослідження; поняття про науку, її ознаки, функції, мету, завдання. Відчуває значні труднощі у визначенні актуальних проблем і тенденцій розвитку інтелектуальної власності в сучасному світі; не вміє навести приклади правопорушень у сфері інтелектуальної

власності. Має фрагментарні знання про наукову діяльність, її види, форми, характеристику. суб'єктів, підготовку та атестацію наукових і науково-педагогічних кадрів. Не володіє знаннями щодо сутності та комплексу вимог до наукового дослідження, його класифікації, видів, форм, наукового і науково-прикладного результату; визначення форм узагальнення наукових результатів; характерних особливостей форм наукових документів, правил оформлення та уніфікації наукових документів викликає суттєві труднощі. Не володіє знаннями про методiku наукового дослідження, його зміст і принципи реалізації; структуру, логіку і систему вимог до дисертаційної роботи.

Епізодично виявляє вміння реалізовувати здобуті теоретичні знання на практиці; формулювати висновки та узагальнення; у використанні категоріально-поняттєвого апарату і характеристиці актуальних проблем розвитку наукової діяльності в сучасному світі припускається грубих помилок. Під час використання наукових методів пізнання й обґрунтування практичної значущості результатів дослідження потребує суттєвої допомоги з боку викладача. Не обізнаний із поняттями та засобами авторського права; на задовільному рівні вміє застосовувати інформацію про гранти, конкурси.

Припускається грубих помилок під час ідентифікації наукових і практичних проблем, не вміє готувати наукові тексти та доповіді, здійснювати публічну апробацію результатів досліджень як державною, так і іноземними мовами, не володіє вміннями час усної та письмової комунікації. У використанні нормативно-правового та науково-методичного забезпечення вищої освіти, сучасних засобів і технологій організації та здійснення освітнього процесу, різноманітних аспектів виховної роботи, інноваційних методів навчання потребує суттєвої допомоги з боку викладача.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Усне опитування, вирішення педагогічних задач, методичне портфоліо (доповіді, презентації, схеми, порівняльні таблиці тощо), залік.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)

1. Складання термінологічного словнику щодо основних категорій і понять наукової діяльності.
2. Розробити завдання («дерево цілей») до теми Вашого дослідження.
3. Складання списку інформаційних видань, що здатні забезпечити повномасштабний бібліографічний пошук джерел інформації до Вашого наукового дослідження.
4. Написання есе «Чому я вступив(ла) до аспірантури? »

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В.П. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу. *Вища освіта України*. 2004. № 1. С. 5–9.
2. Вища освіта України і Болонський процес : навчальний посібник / за редакцією В. Г. Кременя. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. 384 с.
3. Діденко Н.Г., Гармаш С.А. Методика викладання у вищій школі і Болонський процес : навчально-методичний посібник. Донецьк : ДонДУУ, 2009. 147 с.
4. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті. Полтава : ПОІПО, 2006. 328 с.
5. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
6. Неперервна професійна освіта : проблеми, пошуки, перспективи : монографія / За ред. І.А. Зязюна. Київ : Віпол, 2000. 636 с.
7. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку. Київ : Знання України, 2003. 450 с.
8. Оршанський Л.В. Професійна педагогіка. Курс лекцій : навч. пос. для студ. спец. «Професійне навчання». Дрогобич : РВВ ДДПУ, 2007. 224 с.
9. Осипова Т. Ю. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до педагогічного наставництва : монографія. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2015. 412 с.
10. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті : монографія / за ред. С.О. Сисоєвої. Київ : ВІПОЛ, 2001. 503 с.
11. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
12. Про наукову і науково-технічну діяльність. Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
13. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.
14. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. Київ : Вища школа, 2005. 239 с.
15. Теорія і методика професійної освіти : навчальний посібник / за ред. З. Н. Курлянд. Київ : Знання, 2012. 390 с.
16. Щербак О. І. Професійно-педагогічна освіта: теорія і практика : монографія; за ред. Н. Г. Ничкало. Київ : Наук. світ, 2010. 279 с.

Інформаційні ресурси

1. Веб-сторінка Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Веб-сторінка Міністерства освіти і науки України. URL: www.mon.gov.ua
3. Веб-сторінка бібліотеки ім. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
4. Веб-сторінка бібліотеки Університету Ушинського. URL: <https://library.pdpu.edu.ua>
5. Веб-сторінка репозитарію Університету Ушинського. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua>

Підписано до друку 4.09.2020.

Обсяг 0,9 друк. арк. Формат 60x88/19 Зам. № 1409/19.

Наклад 100 прим.

Надруковано у ФОП Бондаренко М.О.

м. Одеса, вул. В. Арнаутська, 60

т. +38 0482 35 79 76

info@aprel.od.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців ДК № 4684 від 13.02.2014 р.